

А. В. П'яткова

Острів

ОСТРІВ – відносно невелика у порівнянні із материком, оточена з усіх боків водою, стійка ділянка суші, що навіть за найвищих припливів, повеней або паводків видається над поверхнею води. О. може бути сформований у будь-якій водоймі (океан, море, озеро, річка). За походженням О. поділяють на материк., вулкан., корал., штучні. Окремо виділяють річк. О.

Материк. О. – це частини материка, що відокремилися внаслідок руху земної кори. Знаходяться переважно на материк. шельфі, напр., Мадагаскар, Гренландія, О. Канад. Арктич. архіпелагу. Вулкан. О. утворилися під час виверження вулканів на дні морів та океанів. Вони невеликі за площею, частіше розміщуються групами, у їхньому рельєфі виокремлюють підвищені конуси вулканів. До них належать Гавай., Курил. О. та ін.

Корал. О. складені вапняк. скелетами корал. поліпів – дрібних тварин, які живуть у тропіч. водах океану Світового; часто мають кільцеподібну форму із лагуною усередині – атоли. Корал. О. утворюються на мілководді (глиб. до 50 м) між 30° пн. ш. і 30° пд. ш., тобто в теплих водах (т-ра не нижче +20 °С), де розвиваються поліпи. До них належать Мальдів., Сейшел. О., Науру, Чагос та ін. Штучні О. – гідротех. стаціонарні споруди на відкритій акваторії. Їх створюють шляхом насипу ґрунту або ін. субстрату, або вони формуються з частин суші під час будівництва штуч. каналів. Не мають самостій. статусу, виключ. екон. зони, шельфу. Історія створення штуч. О. за деякими даними розпочалася за часів неоліту. Найвідоміші штучні О. у Перській затоці (ОАЕ), Пн. морі (Нідерланди). Річк. О. формуються у річищах або дельтах річок. Часто є продуктом акумуляції донних наносів або дії ерозії.

В Україні відомі О. Чорного моря (Березань, Джарилгач, Зміїний та ін.), Дніпра (Хортиця, Труханів острів, Муромець та ін.), дельти Дунаю (Кислицький, Майкан, Південний, Кубану та ін.). Цікавими утвореннями є мор. коси, що формуються внаслідок розвантаження вздовж берегових потоків наносів (Тендрівська коса, Кінбурнська коса, Арабатська стрілка та ін.) і є п-овами, або низькими, плоско-рівнин. О. і ланцюгами О., складеними піщано-черепашк. субстратом.

Вивченню О. Дніпра присвячені праці М. Максимовича, Т. Андрієнко, І. Парнікози, Г. Цуканової, О. Томченко та ін. О. та коси Чорного моря досліджені у працях Ю. Шуйського, Г. Вихованець, В. Мединця, А. Кривульченка, А. Буяновського та ін.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Цуканова Г. О. Флористичне та ценотичне різноманіття островів Дніпра в межах м. Києва та його охорона. К., 2005;
2. Острів Зміїний. Абіотичні характеристики. О., 2008;
3. Кривульченко А. І. Кінбурнський півострів: ландшафти, сучасний стан та значення. Кропивницький, 2016;
4. Томченко О., Мазуркевич Л., Малець О. Дослідження динаміки змін берегової лінії островів Дніпра в межах Києва (на прикладі острова Великий Північний) // Вісн. Київ. університету. Сер. Географія. 2017. № 1–2.

Бібліографічний опис:

Острів / А. В. П'яткова // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2022. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-77522>. – Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).